

Monica Kimmel, religionsvetenskap – disputation 4 oktober 2008

Kan man forska om mystik?

Javisst kan man det. Det övergripande målet med religionsvetaren Monica Kimmels avhandling är att öka förståelsen för mystiska upplevelser och möjligheterna till tolkning av rapporter om mystiska erfarenheter. Kimmel tar i sin avhandling upp den amerikanske mystikforskaren Steven T. Katz. Han menar att det inte finns någon gemensam kärna i mystiska erfarenheter, utan att upplevelserna speglar mystikernas religiösa arv. Men Kimmel hävdar att Katz teori i stället för att främja mystikforskningen och driva den framåt snarare hämmar den.

Finns det någon gemensam kärna (common core) i mystiska erfarenheter? Denna fråga ställs på sin spets när Steven T. Katz ifrågasätter det traditionellt vanligaste sättet att se på mystikers erfarenheter. I en artikel publicerad 1978 kritiserar Katz common-core teorin och vill ersätta den med ett kontextualistiskt alternativ. Katz använder två huvudargument för att vederlägga common-core teoretikerna.

Det första är att det över huvud taget inte finns några rena erfarenheter. Det andra är att om man lyssnar på mystikernas utsagor, så är det uppenbart att de rapporterar upplevelser som speglar deras traditionella religiösa arv. Sufimystikern upplever Allah, buddhisten upplever Nirvana och den judiske mystikern upplever ängeln Metatron. Detta tolkas av Katz som ett bevis för att det inte finns någon gemensam kärna i mystikernas upplevelser.

Många av reaktionerna på Katz teori pekar mot att han genom sin konstruktivistiska teori kapar alla möjligheter för att mystikernas upplevelser kan tolkas på ett realistiskt sätt. Katz förnekar dock den konstruktivistiska benämningen och kallar sig realist. Detta innebär ett avfärdande av kritikerna som hävdar att man inte kan tolka mystikerna realistiskt om man följer Katz teori.

Men hur får Katz sin realism att gå ihop med sitt förnekande av rena erfarenheter? En närmare titt på hans teori visar att den innehåller en hel del oklarheter och motsägelser. Monica Kimmel menar att Katz teori bryter mot ett antal viktiga vetenskapliga principer.

För det första är Katz erfarenhetsbegrepp inte tillräckligt sofistikerat för att skilja mellan olika typer av erfarenheter och kan därför inte inringa den mystiska erfarenheten på ett tillfredsställande sätt. För det andra visar teorin på stora brister genom att vara inkonsistent. Katz lyckas inte förena sin realism med sin kontextualism på ett sammanhängande sätt. För det tredje brister Katz i hänsyn mot de mystiker som hävdar att deras upplevelser har varit ”rena”, d v s upplevelser som varit fria från all kontextuell inverkan. Och slutligen, för det fjärde, visar det sig att Katz teori i stället för att främja mystikforskningen och driva den framåt snarare hämmar den.

Avhandlingens titel: **Interpreting mysticism – An evaluation of Steven T. Katz’s argument against a common core in mysticism and mystical experience.**

Disputationen äger rum lördagen den 4 oktober 2008 kl. 10

Plats: Lilla hörsalen, Humanisten, Renströmsgatan 6, Göteborg

Opponent: Professor Catharina Stenqvist, Lund

Avhandlingen kostar 150 kr och kan beställas från Institutionen för religionsvetenskap, teologi och klassiska språk, pernilla.josefson@rel.gu.se

För ytterligare information kontakta Monica Kimmel, mobiltel. 0739-93 20 10,
e-post: monica.kimmel@rel.gu.se